

**ПОСТАНОВА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ**

16 грудня 2015 року

м.Київ

Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України в складі:
головуючого **Охрімчук Л.І.**,
суддів: **Гуменюка В.І.**, **Сімоненко В.М.**, **Лященко Н.П.**, **Яреми А.Г.**,

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2, Центрального відділу державної виконавчої служби Черкаського міського управління юстиції про визнання права власності на автомобіль за заявою ОСОБА_1 про перегляд Верховним Судом України ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 лютого 2015 року, ухвали Апеляційного суду Черкаської області від 28 січня 2015 року та рішення Придніпровського районного суду м. Черкаси від 1 грудня 2014 року,

в с т а н о в и л а :

У вересні 2014 року ОСОБА_1 звернувся до суду з позовом до ОСОБА_2, Центрального відділу державної виконавчої служби Черкаського міського управління юстиції (далі – Центральний відділ ДВС Черкаського МУЮ) про визнання права власності на автомобіль.

ОСОБА_1 зазначав, що 18 вересня 2010 року між ним та ОСОБА_2 було укладено договір купівлі-продажу автомобіля ГАЗ 33021, 2005 року випуску, який за згодою сторін оформлено у вигляді довіреності. На підтвердження цього договору купівлі-продажу ОСОБА_2 надав розписку, згідно з якою останній продав йому автомобіль 18 вересня 2014 року за 46 тис. грн. Надана довіреність від 18 вересня 2010 року посвідчена приватним нотаріусом Черкаського нотаріального округу, відповідно до якої позивач має право, крім іншого, знімати з обліку та відчужувати цей автомобіль.

19 травня 2013 року працівником Державтоінспекції у м. Ахтирці Сумської області було складено протокол огляду та тимчасового затримання транспортного засобу – спірного автомобіля, який було вилучено у позивача у зв'язку із тим, що на цей автомобіль накладено арешт.

Посилаючись на те, що видачею довіреності було приховано інший правочин, який дійсно мав місце – угоду купівлі-продажу автомобіля, ОСОБА_1 просив визнати зазначену довіреність удаваним правочином, визнати, що між ним та ОСОБА_2 18 вересня 2010 року укладено договір купівлі-продажу автомобіля, визнати за собою право власності на цей автомобіль і виключити останній з опису та звільнити з-під арешту.

Рішенням Придніпровського районного суду м. Черкаси від 1 грудня 2014 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Черкаської області від 28 січня 2015 року, у задоволенні позовних вимог ОСОБА_1 відмовлено.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 лютого 2015 року відмовлено ОСОБА_1 у відкритті касаційного провадження у справі за вказаним позовом з підстави, передбаченої пунктом 5 частини четвертої статті 328 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України).

У заяві про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 лютого 2015 року, ухвали Апеляційного суду Черкаської області від 28 січня 2015 року та рішення Придніпровського районного суду м. Черкаси від 1 грудня 2014 року ОСОБА_1 просить скасувати зазначені судові рішення та ухвалити нове рішення про задоволення його позовних вимог з передбаченої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК України підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції статей 202, 203, 235, 244, 245, 328, 626, 638, 655 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

На обґрунтування заяви ОСОБА_1 надав копію ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15 червня 2012 року.

Заслухавши суддю-доповідача, перевіrivши наведені в заяві ОСОБА_1 доводи, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України дійшла висновку про те, що заява не підлягає задоволенню з огляду на таке.

За положенням пункту 1 частини першої статті 355 ЦПК України підставою для подання заяви про перегляд судових рішень у цивільних справах є неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Згідно із частиною першою статті 360⁵ ЦПК України Верховний Суд України відмовляє у задоволенні заяви, якщо обставини, які стали підставою для перегляду справи, не підтвердилися, або норми права у рішенні, про перегляд якого подана заява, були застосовані правильно.

У справі, яка переглядається, суди встановили, що 18 вересня 2010 року ОСОБА_2 видав ОСОБА_1 та ОСОБА_3 нотаріально посвідчену довіреність на право керування та розпорядження належним йому автомобілем ГАЗ 33021, 2005 року випуску, строком на десять років з правом передоручення, та письмову розписку про отримання від ОСОБА_1 46 тис. грн.

Згідно зі свідоцтвом про реєстрацію вказаного транспортного засобу від 19 травня 2005 року ОСОБА_2 є власником зазначеного автомобіля.

За даними Державтоінспекції вказаний транспортний засіб перебуває на обліку і його власником є ОСОБА_2.

У Центральному відділі ДВС Черкаського МУЮ перебуває виконавче провадження про стягнення заборгованості з ОСОБА_2 та накладено арешт на спірний автомобіль.

Ухвалюючи рішення про відмову в задоволенні позовних вимог ОСОБА_1, суд першої інстанції, з висновками якого погодилися суди апеляційної та касаційної інстанцій, виходив з того, що позивач не набув права власності на спірний автомобіль, оскільки договір купівлі-продажу цього транспортного засобу не укладався, а видача довіреності на право володіння, користування та розпорядження автомобілем не свідчить про укладення договору купівлі-продажу.

Разом з тим в ухвалі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15 червня 2012 року, наданій заявником для порівняння, касаційний суд погодився з висновком судів попередніх інстанцій про те, що довіреність на право розпорядження транспортним засобом, видана відповідачем позивачу, є удаваним правочином відповідно до статті 235 ЦК України та фактично вважається укладеним сторонами договором купівлі-продажу автомобіля, тому наявні правові підстави для визнання права власності на спірний автомобіль за позивачем у порядку статті 392 вказаного Кодексу.

Отже, існує неоднакове застосування судом касаційної інстанції статей 235, 244, 392 ЦК України, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції вказаних норм матеріального права, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України виходить з такого.

Загальний порядок укладення договорів будь-якими учасниками цивільних відносин визначено у главі 53 ЦК України.

До принципово важливих складових цієї процедури відносяться зміст та форма договору, спосіб, місце укладення.

Правове регулювання відносин, пов'язаних з купівлею-продажем транспортних засобів, здійснюється на підставі положень ЦК України з урахуванням загальних положень про договір та спеціальних правил, закріплених у відповідних положеннях Порядку здійснення оптової та роздрібною торгівлі транспортними засобами та їх складовими частинами, що мають ідентифікаційні номери, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2009 року № 1200 та Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 року № 1388, які визначають певні особливості укладення, виконання та правові наслідки невиконання відповідних договорів.

Згідно з Порядком здійснення оптової та роздрібною торгівлі транспортними засобами та їх складовими частинами, що мають ідентифікаційні номери, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2009 року № 1200, оформлення на товарних біржах договорів купівлі-продажу транспортних засобів та їх складових частин, що мають ідентифікаційні номери, здійснюється з використанням облікованих відповідно у територіальному органі з надання сервісних послуг МВС і Держсільгоспінспекції бланків біржових угод.

Оформлення договорів купівлі-продажу транспортних засобів може проводитися в територіальному органі з надання сервісних послуг МВС.

У разі продажу транспортних засобів та їх складових частин, що мають ідентифікаційні номери, філією суб'єкта господарювання або уповноваженим дилером, крім акта приймання-передачі підприємства-виробника, покупцеві видається акт приймання-передачі, що укладається між суб'єктом господарювання (його філією) та уповноваженим дилером.

Під час продажу транспортних засобів, що перебувають (перебували) на обліку в уповноваженому органі МВС або Держсільгоспінспекції, покупцеві територіальним органом з надання сервісних послуг МВС видається свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу (технічний паспорт) або Держсільгоспінспекцією - свідоцтво про реєстрацію машини з відміткою про зняття машин (тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів) з обліку чи акт технічного стану.

У разі зняття з обліку транспортного засобу покупцеві видається свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу (технічний паспорт) та копія реєстраційної картки, що додається до свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу на пластиковій основі.

Отже, продаж транспортного засобу, що має ідентифікаційний номер, передбачає відповідне оформлення договору купівлі-продажу цього транспортного засобу, зняття його з обліку, отримання свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу (технічний паспорт).

Сутність та правова природа загальноцивільного представництва регулюються положеннями глави 17 ЦК України.

За частиною третьою статті 244 ЦК України довіреність – це письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами.

Представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє (частина перша статті 237 ЦК України).

Отже, довіреність свідчить про наявність між особою, яка її видала, та особою, якій її видано, правовідносин, які є представницькими відносинами.

Договір купівлі-продажу – це угода, за якою продавець (одна сторона) зобов'язується передати майно у власність покупцеві (другій стороні), а покупець зобов'язується прийняти майно і сплатити за нього певну грошову суму (стаття 655 ЦК України).

Аналіз зазначених норм матеріального права свідчить про те, що видача довіреності на володіння, користування та розпорядження транспортним засобом без належного укладення договору купівлі-продажу цього транспортного засобу не вважається укладеним відповідно до закону договором та не є підставою для набуття права власності на транспортний засіб особою, яка цю довіреність отримала.

Разом з тим, позов про визнання права власності є спеціальним або допоміжним речово-правовим засобом захисту права власності.

Цивільне законодавство визначає особливості реалізації правомочності власника.

За правилами статті 392 ЦК України позов про визнання права власності може бути пред'явлено, по-перше, якщо особа є власником майна, але її право оспорується або не визнається іншою особою; по-друге, якщо особа втратила документ, який засвідчує його право власності.

Позивачем у позові про визнання права власності є власник – особа, яка має право власності на майно (тобто вже стала його власником, а не намагається ним стати через пред'явлення позову).

Отже, ураховуючи, що відповідно до статті 328 ЦК України набуття права власності – це певний юридичний механізм, з яким закон пов'язує виникнення в особи суб'єктивного права власності на певні об'єкти, суд при застосуванні цієї норми повинен встановити, з яких саме передбачених законом підстав, у який передбачений законом спосіб позивач набув право власності на спірний об'єкт та чи підлягає це право захисту в порядку, визначеному статтею 392 ЦК України.

У справі, яка переглядається, установивши, що договір купівлі-продажу спірного автомобіля не укладався, цей автомобіль не знятий з обліку в уповноваженому органі МВС та зареєстрований за ОСОБА_2, суди дійшли правильного висновку про відсутність правових підстав для задоволення позовних вимог ОСОБА_1 про визнання права власності на автомобіль на підставі статті 392 ЦК України.

Таким чином, у справі, яка переглядається, суди, правильно застосувавши норми статей 235, 244, 392 ЦК України, дійшли обґрунтованого висновку про те, що видача довіреності на право володіння, користування та розпорядження автомобілем не свідчить про укладення договору купівлі-продажу автомобіля, тому відсутні правові підстави для визнання за позивачем права власності на спірний автомобіль.

За таких обставин підстав для скасування судових рішень у справі, яка переглядається, немає.

Керуючись пунктом 1 частини першої статті 355, пунктом 2 частини першої статті 360³, частиною третьою статті 360³, частиною першою статті 360⁵ ЦПК України, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

У задоволенні заяви ОСОБА_1 про перегляд Верховним Судом України ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 лютого 2015 року,

ухвали Апеляційного суду Черкаської області від 28 січня 2015 року та рішення Придніпровського районного суду м. Черкаси від 1 грудня 2014 року відмовити.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій пунктом 3 частини першої статті 355 Цивільного процесуального кодексу України.

**Головуючий
Судді:**

**Охрімчук Л.І.
Гуменюк В.І.
Сімоненко В.М.
Лященко Н.П.
Яреми А.Г.**